

Polifoniczna magia interwałów

Redakcja OKR

Zespół Full-X istnieje od 1993 roku. To bardzo nietypowa inicjatywa na ziemi ostrzeszowskiej choćby z tego powodu, że zespół tworzy muzykę instrumentalną, improwizowaną, czyli zorientowaną na jakość granych dźwięków i kompozycji. Język muzyki jest uniwersalny, ponadczasowy, niezależny od kultur i granic państw. Trzon zespołu tworzy dwóch muzyków — braci związanych bardzo mocno z naszym regionem.

Adam Fulara (ur. 1977) — gitarzysta Full-X, mieszkaniec Ostrzeszowa, absolwent Państwowej Szkoły Muzycznej I stopnia w Ostrzeszowie w klasie akordeonu, a także magister informatyki, od 2008 roku prowadzi Szkołę Zespołów — prywatną szkołę muzyki rozrywkowej w Ostrzeszowie, bardzo aktywnie uczestniczy również w kształtowaniu kultury muzycznej ostrzeszowskiej młodzieży.

Tomasz Fulara (ur. 1979) — basista Full-X, pochodzi z Ostrzeszowa, mieszkaniec Długołęki, absolwent matematyki na Uniwersytecie Wrocławskim, jest nauczycielem w Gimnazjum Nr 13 im. Unii Europejskiej we Wrocławiu, gdzie od 2003 prowadzi z sukcesami młodzieżowy zespół muzyczny „Crossover”, którego absolwenci stanowią siłę młodej muzycznej sceny Wrocławia.

Koncepcja sztuki

Głównym założeniem tworzonej przez Adama Fularę muzyki jest stworzenie własnego stylu gitarowego (muzycznego) tak, by był on rozpoznawalny, odróżniający się od muzyki tworzonej przez innych artystów, a dopiero potem wyrażanie emocji poprzez dźwięki, komponowanie, nagrywanie, improwizację¹. To dość kontrowersyjny pogląd, zwłaszcza w Polsce, gdzie większość muzyki tworzonej jest w oparciu o „dobre” amerykańskie i brytyjskie wzorce. Takie podejście do sztuki nie jest nowe, bardzo podobne i równie radykalne podejście do zagadnienia stylu miał Miles Davis — o czym pisze w swojej autobiografii (jego motto: „W muzyce i w życiu chodzi o styl”)². Fulara za wzór kreacji własnego stylu i wyraźnego odcięcia od wpływów przy jednoczesnym zachowaniu tradycji muzycznej uważa Fryderyka Chopina, którego muzyka brzmi naprawdę polsko³. Dążenie do stworzenia „nowej jakości muzycznej” wymaga wiele lat pracy o charakterze badawczym: analiz, modyfikowania metod, eksperymentowania z dźwiękami itp.

Jako podstawę w tworzeniu własnego stylu gitarowego wykorzystuje fakturę polifoniczną (inaczej zwaną kontrapunktem) polegającą na współistnieniu dwóch częściowo niezależnych melodii wykonywanych jednocześnie. Faktura ta znana jest m.in. z utworów Bacha, który w odróżnieniu od innych sławnych kompozytorów na niej oparł niemal wszystkie swoje kompozycje. Co więcej, Bach improwizował polifonie. Dziś bardzo niewielu pianistów potrafi tak improwizować, a w świecie gitary to zjawisko jest prawdziwym rarytatem. Najbardziej muzykalne i zaawansowane opracowania na gitarę pod tym kątem stworzył Ted Greene, jednak zrobił to przy użyciu tradycyjnej techniki szarpania strun palcami⁴. Fulara do grania polifonicznych improwizacji wykorzystuje nie cztery, a osiem palców, dwa gryfy gitarowe i technikę tappingu oburęcznego (dźwięk wydobywany siłą uderzenia palca o próg), co znacząco zwiększa możliwości instrumentu w zakresie realizacji kontrapunktu. Przypomina to trochę organy i klawesyny z dwoma manualami wykorzystywane przez Bacha (umożliwiające m.in. krzyżowanie i bliskie prowadzenie głosów w kontrapunkcie). Wykonywanie polifonii było głównym powodem stworzenia gitary z dwoma gryfami — instrumentu pomysłu Adama Fulary w 2002 roku (odpowiednik dwóch manualów w klawesynie). Gitary Fulary wykonał ostrzeszowski lutnik — Radomił Ręk w pracowni Rek Guitars.

Improwizacje Fulary charakteryzują się tym, że już od pierwszych nut pojawia się tam zjawisko określone jako „magia interwałów”, kiedy obie melodie, pozornie same w sobie mniej atrakcyjne, zyskują nowy blask tworząc interwały (współbrzmienia), a te z kolei wy-

Adam Fulara, Ostrzeszów, 2014 r., fot. Stanisław Kulawiak

1. A. Fulara, *Manifest Fulary*, „Gitarzysta” 2010, nr 1, s. 122–123, nr 2, s. 122–123, nr 3, s. 122–123.

2. M. Davis, *Miles: The Autobiography*, Nowy Jork, Simon and Schuster Inc., 1990.

3. A. Fulara, *Definicja Sztuki*, „Gitarzysta” 2013, nr 11.

4. T. Green, *Baroque Improv part 1*, 1996, <http://www.youtube.com/watch?v=Zkuo2384ZN4>, 2014.01.27.

5. A. Fulara, *Model improwizacji polifonicznej na tle popularnych metod improwizacji w muzyce rozrywkowej*, „Avant” 2012, nr 2.

6. A. Fulara, *Portato — inne oblicze tappingu*, <http://fulara.com/portato>, 2014.01.27.

7. A. Fulara, *Brzmienie — lepsze dobre czy... własne?*, „Gitarzysta” 2013, nr 12.

8. K. Inglik, *Adam Fulara*, „Gitarzysta” 2013, nr 9.

9. M. Warda, *Adam Fulara*, „TopGuitar” 2014, nr 1.

10. A. Fulara *Manifest Fulary*, „Gitarzysta”, 2010, nr 1, s. 122–123, 2010 nr 2, s. 122–123, 2010 nr 3, s. 122–123.

musząc muzyczne napięcia i rozładowania. Ten rodzaj improwizacji, podobnie jak Bach, oparł na przebiegu (domyślnej) harmonii utworu. W tym celu połączył renesansową technikę Cantus Firmus z dorobkiem muzyki rozrywkowej — w szczególności bebopu. Zatem improwizacje nie brzmią jak u Bacha⁵.

Do innych nowatorskich pomysłów Fulary oprócz improwizacji polifonicznej i nietypowej dwugryfowej gitary należy oryginalna technika artykulacyjna portato⁶ niestosowana na gitarze (muzycy grający tappingiem stosują częściej figury hammer-on i pull-off, Fulara robi minimalną przerwę po każdym dźwięku) oraz pomysły wykorzystania barwy gitary jazzowej (okrągłe, ciepłe, tłuste brzmienie stworzone przez Jima Halla, stosowane m.in. przez Pata Metheny’ego) do dziś nieużywane w tappingu oburęcznym przez żadnego innego muzyka⁷.

Założeniem kompozycji Fulary jest złożona struktura przy jednoczesnej łatwości odbioru, a także poszukiwanie własnych form muzycznych. Kompozytor wykorzystuje w swoich utworach złożone polirytm, polimetrię, nieparzyste metrum (7/8, 11/8), otwarte formy kompozycyjne niektórych utworów (brak zwrotki i refrenu, a forma narasta od pierwszego do ostatniego akordu), złożone struktury harmoniczne (substytuty dominant, liczne modulacje, rozbudowana harmonia funkcyjna)⁸.

Jako swoje największe i niezmiennie inspiracje Fulara podaje muzyków klasycznych: Bacha, Chopina, Beethovena, a z bardziej współczesnych — Pata Metheny’ego, Allana Holdswortha, Milesa Davisa, Charliego Parkera czy Johna Coltrane’a, przy czym zaznacza, że nie chodzi o kopiowanie tych muzyków, a inspirowanie się ich sposobem działania. Wszyscy ci muzycy wykształcili własny, indywidualny, charakterystyczny język dźwięków oparty mniej lub bardziej na tradycji.

W 2014 roku miesięcznik muzyków „TopGuitar” (nr 1/2014) nadał mu tytuł „najbardziej oryginalnego polskiego gitarzysty elektrycznego”⁹. Tworzona przez niego muzyka poza nowatorskim podejściem ma jeszcze inną wartość — nie jest trudna w odbiorze. O takim zamiarze Fulara napisał w swoim manifestie twórczym¹⁰.

Kilka słów o genezie i historii zespołu

Zespół w początkowej fazie istnienia (lata dziewięćdziesiąte) grał szeroko pojętą muzykę rockową, utwory popularnych grup takich, jak Dżem, AC/DC, Metallica, Dire Straits, a także własne kompozycje. Zespół występował często przy różnych okazjach w auli I LO, w kinoteatrze „Piast” i na innych scenach naszego regionu. Mniej więcej wszystkie okoliczne zespoły zaczynały w ten sposób, borykając się z podobnymi problemami (brak sprzętu i sali do prób, niskie umiejętności początkujących muzyków, brak funduszy na nagrania itp.). Zmieniała się też nazwa grupy — początkowo Speed, potem szybko, po roku, przekształciła się w Fool-X, a następnie Full-X. To, co wyróżniało zespół, to fakt, że od samego początku wykonywał obok śpiewanych utworów muzykę instrumentalną, m.in. w latach dziewięćdziesiątych utwory Joe Satrianiego, oraz własne kompozycje instrumentalne. Pod koniec lat 90. ubiegłego stulecia istniał przez krótki czas instrumentalny duet Pawła Włodarczyka (perkusja) i Tomasza Fulary (bas), który był załącznikiem zwiastującym późniejszy kształt zespołu Full-X.

Z zespołem współpracowało wielu ostrzeszowskich muzyków, niektórzy z nich do dziś czynnie działają na lokalnej scenie muzycznej. Byli to m.in.:

- Robert Pierzycki (gitara, śpiew) 1993–1994
- Radomir Kliber (perkusja) 1993–1996
- Jacek Gorzelanny (gitara) 1993–1996
- Krzysztof Kempa (śpiew) 1994–1999
- Paweł Włodarczyk (perkusja) 1996–1999, 2000–2002
- Marek Domagalski (perkusja) 1999–2000, 2002–2003
- Marek Niechciał (perkusja) 2003–2005
- Rafał Czarnecki (perkusja) 2005–2008
- Kamil Wrzos (perkusja) 2008–2010
- Michał Bednarz (perkusja) od 2011

Pierwszych pięciu muzyków to mieszkańcy ziemi ostrzeszowskiej. Do 2000 roku zespół nagrał dwie kasety demo. Obecnie skład Full-X tworzą: Adam Fulara, Tomasz Fulara, Michał Bednarz.

Początki artystycznej drogi zespołu

Okolo 2000 roku zespół przekształcił się — zaczął wykonywać wyłącznie muzykę instrumentalną, improwizowaną — zarówno własne kompozycje, jak i standardy jazzowe. Zmiany zaczęły się 2 lata wcześniej, ale następowały stopniowo. Wiązało to się z wewnętrzną potrzebą muzyków, a także z nietypową techniką tappingu. Był to czas, gdy Adam Fulara niemal całkowicie zrezygnował z grania kostką na rzecz rozwijania nowej techniki, co miało kolosalny wpływ na brzmienie całego zespołu (brak barwy charakterystycznej gitary rockowej). Ponieważ granie standardów jazzowych i ogólnie muzyki improwizowanej na akceptowalnym poziomie jest wymagające, był to okres intensywnych ćwiczeń warsztatowych.

Pierwszy instrumentalny koncert zespołu miał miejsce w kościele Chrystusa Króla w Ostrzeszowie 23 marca 2001 roku, zorganizował go ks. kanonik Zdzisław Sobierajski, który aktywnie wspierał różne inicjatywy muzyczne na terenie Ostrzeszowa (zespół miał w tym czasie próby w dawnych salkach katechetycznych na plebanii), notatka o tym wydarzeniu znalazła się w „Gazecie Poznańskiej”¹¹.

Pierwsze sukcesy zespołu pojawiły się na przełomie 2004 i 2005 roku. Wówczas to Adam Fulara zagrał solo i z zespołem na trzech ogólnopolskich konkursach improwizacji, zdobywając we wszystkich nagrody, były to w kolejności chronologicznej:

- Ogólnopolski Festiwal Jazzowy w Sieradzu 2004 — wyróżnienie dla najlepszego muzyka w konkursie (przewodniczący jury: Henryk Miśkiewicz),
- Ogólnopolski Konkurs Improwizacji Gitarowej w Kielcach 2005 — I miejsce (przewodniczący jury: Artur Lesicki)¹²,
- Guitar City — Międzynarodowy Mistrzowski Konkurs Gitarzystów Jazzowych w Warszawie 2005 — Wyróżnienie za poszerzanie horyzontów gitary (przewodniczący jury: Jarosław Śmietana)¹³.

Adam Fulara pojawił się też jako bohater rubryki „Spotlight” publikującej nazwiska młodych utalentowanych gitarzystów w nieistniejącym już magazynie „Gitarą i Bas”¹⁴.

Na dwóch ostatnich konkursach Adam Fulara zaprezentował nowe, nietypowe podejście do improwizacji gitarowej po raz pierwszy w swojej karierze w czasie występu na żywo. Były to tzw. improwizacje polifoniczne. W pierwszym konkursie zespół Fool-X zaprezentował własne kompozycje, w pozostałych dwóch Adam Fulara zagrał standardy jazzowe *All of Me* (w wersji polifonicznej) i *Autumn Leaves* oraz własne kompozycje. Po tych trzech wydarzeniach gitarzysta nie brał już udziału w żadnych innych konkursach o podobnym charakterze.

Nagrodą za I miejsce w Ogólnopolskim Konkursie Improwizacji Gitarowej w Kielcach w 2005 roku były dwa dni nagraniowe w studiu Radia Kielce. Zespół wykorzystał nagrodę do nagrania swojej debiutanckiej płyty pt. *Doubleshred* (2006). Na płycie pojawiły się autorskie utwory improwizowane zagrane w trio: Adam Fulara (gitara dwugryfowa), Tomasz Fulara (bas), Rafał Czarnecki (perkusja). Płyta została nagrana w rekordowym tempie, co miało wpływ na realizację, mimo to pozytywne recenzje płyty pojawiły się w ogólnopolskiej prasie gitarowej: w „TopGuitar” i w „Gitarzyście”.

Działalność na scenie międzynarodowej

Od 2004 zaczęła się też międzynarodowa kariera Adama Fulary. Dostał wówczas zaproszenie do prowadzenia tygodniowych warsztatów Master Class on Bach Playing w czasie European Tap Seminar 2004 (Neufchâteau, Belgia) oraz koncertu w słynnym klubie jazzowym Arts-o-Base w Brukseli w czasie tzw. TapNight. Po tym wydarzeniu muzyk był zapraszany do prowadzenia tych warsztatów jeszcze kilka razy w latach: 2005, 2006 i 2009. Co jest szczególnie istotne — tapping oburęczny w wykonaniu Fulary z wielu różnych powodów znacznie odbiega od tego, co zostało wcześniej zrobione w ramach tej nietypowej techniki.

Zacząły pojawiać się kolejne propozycje występów za granicą, m. in. w czasie festiwali gitarowych m.in. w Newtownards i Belfaście (Irlandia Północna, 2006)¹⁵ — w czasie tego festiwalu gitarzysta wystąpił też na żywo z krótkim recitaleem w radiu BBC¹⁶. Gitarzysta często występował też w Niemczech: w Darmstadt¹⁷, Berlinie, Braunschweig (International Tap-Guitar Festival 2007), Perlebergu (Perleberg Festival 2008, 2011), Magdeburgu, Rietbergu (na Tommy Emmanuel Festival 2009 wraz z Tommy Emmanuelem i Josho Stephanem¹⁸), Frankfurtu nad Menem (w ramach Musik Messe 2008 razem z Billy Sheehanem — basistą

11. *Koncert jazzowy*, „Gazeta Poznańska”, 27.03.2001.

12. D. Domański, *Gitarowe Harce*, „TopGuitar” 2006, nr 1.

13. K. Żywiecki, *Guitar City 2005*, „Jazz Forum” 2006, nr 2; *Laureaci*, „Jazz Forum” 2006, nr 1.

14. J. Mackiewicz, *Spotlight — Adam Fulara*, „Gitarą i Bas” 2004, nr 3.

15. D. Domański, *Pod znakiem bluesa i fingerstyle*, *International Arts Guitar Festival 2006*, „TopGuitar” 2007, nr 3.

16. Ł. Śmiatacz, *Adam Fulara w BBC*, „Czas Ostrzeszowski”, 31.10.2006.

17. H. Joem, *Gitarrenkunst*, „Frankfurter Rundschau”, 2005.10.03.

18. K. Inglik, *Tommy Emmanuel Festival 2008*, „Gitarzysta”, 2008 nr 12.

Koncert w Big Indian, od prawej: Adam Fulara, Scotty Johnson, Paul Gilbert, Mimi Fox (z tyłu), Andy Timmons, Kelly LeMieux (wyżej), Tony Spinner, NY, USA, 2013 r., fot. Lidia Trzeciak

19. Sz. Kwiatkowski, *Frankfurt, MusikMesse 2007* — *Palacy na targach*, „TopGuitar” 2007, nr 3.

20. D. Domański, *Słowacki GuitarFest 2006*, „TopGuitar” 2006, nr 12.

21. H. L. Herrera, *Concierto* — *La otra cara de la guitarra*, „Sociales Diario de Coahuila”, 2008.07.05.

22. M. M. Silva, *Festival International Guitarras em Santo Tirso*, „Destak”, 2009.05.12

23. S. Sobczak, *Galliate Master Guitar Festival 2009*, „Gitarzysta” 2009, nr 9.

24. Ł. Śmiatacz, *Czy ostrzeszowski muzyk wyda płytę w U.S.A?*, „Czas Ostrzeszowski” 2007.10.03.

25. K. Juszczyk, *Amerykański sen Adama Fulary*, „Czas Ostrzeszowski”, 2013.08.07.

26. K. Inglik, *Adam Fulara at Paul Gilbert's Great Guitar Escape*, „Gitarzysta” 2013, nr 8.

27. P. Gilbert, A. Timmons, *When monsters talk*, Źródło: http://www.ibanez.com/default.aspx?p=paul_gilbert_andy_timmons_interview, 2014.01.27.

28. P. Brett, *Tapping with Genius*, „Music Maker” 2007, nr 7.

zespołu Mr BIG występował, reklamując struny RotoSound¹⁹), a także w innych krajach: na Słowacji — w ramach GuitarFest 2006²⁰, w Meksyku na XIII International Festival de Guitarra del Noreste (2008)²¹, w Portugalii na XVI Festival Internacional de Guitarra de Santo Tirso (2008)²² we Włoszech na Galliate Master Guitar Festival (2009)²³ — na którym występował też m.in. Stanley Jordan.

Muzyk też wystąpił na kilku koncertach w Stanach Zjednoczonych — w 2007 roku zagrał recital w prestiżowej The Great American Music Hall w San Francisco²⁴, na tym samym koncercie wystąpili m.in. Sammy Hagar — wokalista legendarnej grupy VanHalen, Stu Hamm, Greatful Dead, DJ Shadow i in. Przy okazji, następnego dnia, muzyk wystąpił w legendarnym nieistniejącym już Sweetwater Club (Mill Valey, CA). Kilka lat później gitarzysta otrzymał prestiżowe zaproszenie od Paula Gilberta — lidera i założyciela supergrupy Mr BIG do zagrania koncertów i poprowadzenia warsztatów w czasie prestiżowego The Paul Gilbert's Great Guitar Escape (2013, Big Indian, NY, USA).²⁵ Takie zaproszenie to precedens w świecie polskiej gitary. W czasie Great Guitar Escape Adam Fulara zagrał trzy koncerty, w czasie których wykonał utwory z nowej płyty pt. *An Introduction to Counterpoint*, a jeden z tych utworów („Fast and serious”) wykonał wspólnie z Paulem Gilbertem i jego zespołem²⁶. Gilbert na The Great Guitar Escape zapraszał czterech gitarzystów ze Stanów Zjednoczonych i jednego z Europy. W 2013 roku razem z Fularą zegrali tam: Andy Timmons, Tony Spinner znany z zespołu TOTO, Mimi Fox — gitarzystka nazywana królową jazzu, oraz Scotty Johnson wykładowca najbardziej prestiżowej uczelni muzyki rozrywkowej na świecie The Berklee College of Music. W poprzednim roku zagrał tam m.in. Tony MacAlpine, a gościem z Europy był Guthrie Govan.

W wywiadzie opublikowanym na stronie www.ibanez.com Paul Gilbert w rozmowie z Andy Timmonsem mówi: „Nowe nagrania Adama są bardzo muzyczne. Starsze nagrania były pełne ognia i bardzo wyczynowe, choć też piękne, w końcu to był Bach [...]. W nowych nagraaniach znakomicie operuje on dynamiką i artykulacją — ma świetne vibrato, nawet jeśli technika jest nietypowa. Całość nagrania okraszona jest doskonałym, niebanalnym timingiem. Zdałem sobie sprawę, że kogoś takiego właśnie szukałem”²⁷.

Muzyk też pojawiał się w prasie zagranicznej przy okazji różnych festiwali, a w 2009 roku brytyjski miesięcznik „Music Maker” przygotował obszerny, kilkustronicowy artykuł pt. *Tapping with Genius*²⁸ o muzyce Adama Fulary. Działalność zagraniczna ściśle wiąże się też z prężnie działającą stroną internetową www.fulara.com.

W kwietniu 2006 amerykańska wytwórnia Guitar 9 Records, publikująca co 2 miesiące nazwiska najbardziej utalentowanych zdaniem wytwórni, nieodkrytych jeszcze talentów, nadała Adamowi Fularze tytuł The Undiscovered²⁹.

Tomasz Fulara — basista Full-X także posiada bogaty dorobek wydawniczy i koncertowy na swoim koncie. Koncertował na European Bass Days w Veronie (Włochy)³⁰ i Viersen (Niemcy)³¹, występując na jednej scenie z takimi basistami, jak Marcus Miller, Jeff Berlin, Stu Hamm, Alain Caron, Dominique di Piazza, Hadrien Feraud, Jonas Helborg, Wojtek

Pilichowski. Oprócz Full-X basista gra też w projektach Be-3 (trzech gitarzystów basowych: Tomasz Fulara, Arkadiusz Malinowski, Piotr Piórkowski), z tym zespołem prowadził warsztaty, prezentacje sprzętu basowego (Musik Messe, Music Media, Bass Days Poland) i grał na festiwalach w kraju i zagranicą. W latach 2003–2006 grał w zespole Andrzeja Cierniewskiego, z którym występował na festiwalach także transmitowanych przez TVP. Od 2010 roku prowadzi też regularnie rubrykę warsztatów gry techniką slap na gitarze basowej w magazynie „Basista”.

Michał Bednarz — perkusista Full-X, absolwent Akademii Muzycznej im. Karola Lipińskiego we Wrocławiu — muzyk sesyjny, z pochodzenia trzebniczaniec, obecnie mieszkaniec Wrocławia, gra w wielu zespołach, ma na koncie bogaty dorobek nagraniowy jednak, jak twierdzi, w Full-X realizuje się najlepiej.

Koncepcyjnie bardzo ważnym elementem Full-X są nie tylko polifoniczne improwizacje gitarowe, ale także wirtuozerskie partie solowe gitary basowej oraz perkusji, które jednak nie kontrastują z zamysłem kompozycyjnym, ale są naturalną częścią utworów.

Publikacje i wydawnictwa muzyczne

Full-X do tej pory wydało dwie płyty:

Doubleshred (jako Fool-X) — (nagroda w konkursie improwizacji, 2006)

An Introduction to Counterpoint — (ABsonic 2013) — premiera płyty miała miejsce w Programie 3 Polskiego Radia w audycji Piotra Barona pt. „Trzy wymiary gitary”, w którym Adam Fulara udzielił także wywiadu³². Płyty zawierają autorskie kompozycje braci Fularów.

W 2009 roku Fulara wydał dwujęzyczny podręcznik: *Two-handed tapping — guitar workshop* („Tapping oburęczny — szkoła na gitarę”) z płytą DVD (wydawnictwo ABsonic 2009)³³. Opracowanie to zawiera opracowanie 14 utworów na zwykłą 6-strunową gitarę

29. [Guitar9.com](http://www.guitar9.com), *Uncovering Guitar Potential*, Źródło: <http://guitar9.com/undiscov60d.html>, 2014.01.07.

30. D. Domański, *Euro Bass Day — Verona 2007*, „TopGuitar” 2008, nr 2.

31. D. Domański, *European Bass Days — Viersen 2007*, „TopGuitar” 2008, nr 3.

32. K. Juszczyk, *Adam Fulara w „Trójce”*, „Czas Ostrzeszowski”, 2013.01.30.

33. A. Fulara, *Two-handed tapping. Guitar workshop*, ABsonic, Wrocław 2009.

Tomasz Fulara podczas występu grupy Full-X w klubie Baszta, Ostrzeszów, 2013 r., fot. Stanisław Kulawiak

elektryczną, przeznaczonych do wykonywania za pomocą techniki tappingu oburęcznego, podręcznik podzielony jest na 3 części — pierwsza zawiera łatwe utwory, druga utwory popularne (*Dla Elizy, Amazing Grace*), trzecia utwory Jana Sebastian Bacha. Do każdej lekcji dołączone jest szczegółowe omówienie utworu na płycie DVD. Jest to pierwsze takie kompleksowe opracowanie na świecie przeznaczone na gitarę ze standardowym strojem i zawierające transkrypcje całych utworów Bacha, Beethovena i in. Polska premiera książki miała miejsce we Wrocławiu w EMPiKu „Renoma” w ramach festiwalu „Gitarra 2009”. Premiera zagraniczna odbyła się w ramach festiwalu European Tap Seminar 2009 w Libramont (Belgia)³⁴.

W 2012 roku czasopismo awangardy filozoficzno-naukowej „Avant” opublikowało pracę naukową pt. *Model improwizacji polifonicznej na tle popularnych metod improwizacji w muzyce rozrywkowej*. Praca składa się z dwóch części. W pierwszej autor omawia ogólne modele improwizacji, w drugiej skupia się na autorskiej, oryginalnej metodzie polifonicznego prowadzenia głosów w improwizacji gitarowej. Praca została też przetłumaczona na język angielski i w tej wersji ukazała się w numerze „Avant” 1/2013³⁵.

Fulara też przygotowuje kolejny podręcznik pt. *Podstawy teorii improwizacji dla każdego* (premiera planowana jest w 2015 roku nakładem wydawnictwa ABsonic), w którym opíše szczegółowo teorię improwizacji w oparciu o elementy muzyki, z przeznaczeniem na dowolny instrument melodyczny.

Oprócz spektakularnych wydawnictw muzycznych bracia Adam i Tomasz Fularowie napisali serię artykułów dla magazynów branżowych:

- seria artykułów Adama Fulary w „TopGuitar” (listopad 2005 – styczeń 2008) — w tym tekst pt. *To, co w muzyce najważniejsze* — cieszący się wciąż dużą popularnością, dostępny obecnie na stronie www.topguitar.pl
- seria warsztatów Adama Fulary o technice tappingu oburęcznego w magazynie „Gitarzysta” (czerwiec 2008 – lipiec 2010) — w całości dostępne dziś na stronie www.magazyn gitarzysty.pl
- seria warsztatów Tomasza Fulary o technice klangu w magazynie „Basista” (od października 2010), dostępne częściowo na stronie www.magazyn basista.pl
- seria felietonów Adama Fulary w magazynie „Gitarzysta” (od 2010) — cieszące się dużą popularnością i zainteresowaniem czytelników, niekiedy budzące kontrowersje artykuły o muzyce, z tej serii ukazały się m.in. *Manifest Fulary* (manifest twórczy wydany przed nagraniem płyty „An Introduction to Counterpoint”), *Definicja sztuki, 10 grzechów shreddingu, Brzmienie — dobre, czy... własne?*, *W każdym człowieku drzemie potencjał geniusza, Elementy muzyki* i in.

Na stronie www.fulara.com można znaleźć większość publikacji prasowych, zapowiedzi koncertów, nagrania zespołu i wiele innych informacji. Od 2002 roku stronę odwiedziło ponad 3 miliony gości. Niektóre filmy z nagrańmi Fulary publikowane na portalach typu YouTube cieszą się też dużą popularnością — zgromadziły na swoich koncie po kilkaset tysięcy odtworzeń.

Działalność Adama Fulary na ziemi ostrzeszowskiej

Oprócz aktywnej działalności o charakterze znacznie przekraczającym granice naszego regionu Adam Fulara też bardzo aktywnie działa w Ostrzeszowie realizując oprócz własnego zespołu różne inne projekty, a są to:

- JaZZlot-złot gitarzystów jazz-fusion w Ostrzeszowie. Kilkudziesięciu gitarzystów z całej Polski spotyka się co kilka lat w Ostrzeszowie na jedynej w swoim rodzaju imprezie kulturalnej w Polsce. Celem tego minifestiwalu są twórcze dyskusje, wspólne granie z muzykami, którzy coś osiągnęli, uczenie się od siebie nawzajem, wytyczanie sposobu poszukiwania własnego stylu w muzyce. Złot odbywał się w latach: 2003, 2004, 2005, 2006, 2008 i 2009. Każdego roku na JaZZlocie występował znakomity polski gitarzysta z towarzyszeniem Full-X. W kolejnych latach byli to: Krzysztof Misiak³⁶ (gitarzysta fusion, znany z solowej działalności oraz z zespołu Agnieszki Chylińskiej), Marek Napiórkowski³⁷ (gitarzysta jazzowy, występuje z Henrykiem Miśkiewiczem, Anną Marią Jopek), Artur Lesicki³⁸ (gitarzysta jazzowy występujący m.in. z Krystyną Prońko), Marek Raduli³⁹ (wieloletni gitarzysta Budki Suflera, obecnie prowadzący

własne projekty z pogranicza jazz-rocka, koncertuje m.in. z zespołem „Laboratorium”) oraz Jacek Królik⁴⁰ (znany ze współpracy z Grzegorzem Turnau, Justyną Steczkowską, Brathankami i in.). Każdy z tych gitarzystów zagrał koncert w Kinoteatrze „Piast” dla ostrzeszowskiej publiczności z towarzyszeniem Full-X, a drugiego dnia prowadził warsztaty dla muzyków biorących udział w zlocie. Na imprezie gościli też redaktorzy naczelni pism branżowych: Krzysztof Inglik z „Gitarzysty” i Dariusz Domański z „TopGuitar”. Adres internetowy projektu: www.jazzlot.fulara.com.

- Szkolny zespół The Foomix — znany ostrzeszowskiej publiczności zespół muzyczny złożony z uczniów Zespołu Szkół Nr 2 im. Przyjaźni Polsko-Norweskiej w Ostrzeszowie, występuje często przy różnych okazjach na imprezach okolicznościowych (Dzień Edukacji Narodowej, Dni Ziemi Ostrzeszowskiej, Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy i in.), zdobywca wielu nagród powiatowych, a także jednej nagrody wojewódzkiej — za najlepsze wykonanie utworu Tadeusza Nalepy na I Przeglądzie Szkolnych Zespołów Muzycznych w Poznaniu w 2010 roku (wyróżnienie przyznał syn Tadeusza Nalepy — Piotr)⁴¹. Zespół działa nieprzerwanie od 2006, a absolwenci nie porzucają swojej pasji. Widujemy ich często w lokalnych zespołach, m.in. The Cadence, Nice Day, Garażowy Raj i in. Strona www projektu: www.foomix.fulara.com.

- Septimus — pomysł ks. kanonika Pawła Malińskiego, jest to zespół muzyczny ubogacający od 2012 roku muzycznie niektóre wieczorne, młodzieżowe, niedzielne msze święte w kościele Chrystusa Króla w Ostrzeszowie⁴². Zespół wykonuje muzykę napisaną specjalnie na tę okazję przez Adama Fularę oraz w okresie świątecznym — koledy. Jest to typowy skład rockowo-popowy z perkusją, basem, gitarą elektryczną oraz wokalem. Zespół składa się głównie z uczniów Szkoły Zespołów w Ostrzeszowie. Strona projektu: www.szkoła.fulara.com/septimus.

- Działalność pedagogiczna, muzyczna w Szkole Zespołów w Ostrzeszowie. Jest to prywatna szkoła muzyki rozrywkowej. Uczniowie i absolwenci szkoły działają na terenie powiatu ostrzeszowskiego w różnych zespołach, podobnie jak absolwenci The Foomix. W 2013 w kawiarni „Baszta” absolwent Szkoły Zespołów — Szymon Jeziorny zorganizował cykliczne tzw. jam sessions⁴³, czyli wspólne występy muzyków w spontanicznie organizowanych składach, z ustalonym wcześniej repertuarem, ale bez wcześniejszych prób. Strona: www.szkoła.fulara.com.

- Działalność pedagogiczna o charakterze informatycznym w Zespole Szkół Nr 2 im. Przyjaźni Polsko-Norweskiej w Ostrzeszowie. Drużyna programistów FX-Team istnieje od 2011 roku i realizuje programy użytkowe dla komputerów osobistych i urządzeń mobilnych (są to najczęściej programy o charakterze muzycznym np. metronom, efekty VST i in.)⁴⁴. Strona projektu: www.fx-team.fulara.com.

W 2007 roku Ostrzeszowskie Centrum Kultury nadało Adamowi Fularze tytuł Lidera Kultury za osiągnięcia kulturalne i krzewienie kultury w naszym regionie⁴⁵.

Opracowano w oparciu o materiały archiwalne ze strony www.fulara.com/archiwum.

40. K. Inglik, *JaZZlot 2009*, „Gitarzysta” 2009, nr 12.

41. K. Juszczak, *Nagroda dla „The Foomix” za interpretację utworu Nalepy*, „Czas Ostrzeszowski”, 2010.05.12

42. K. Juszczak, *Msza na młodzieżową nutę*, „Czas Ostrzeszowski”, 2012.12.12

43. *Ostrzeszowskie Jam Session w „Baszcie”*, „Czas Ostrzeszowski”, 2014.01.07

44. K. Juszczak, *FX-Team, Drużyna programistów w ZS nr 2 w Ostrzeszowie*, „Czas Ostrzeszowski”, 2012.06.13

45. P. Gawin, *Nagrody dla liderów i mecenasów kultury*, „Kurier Ziemi Ostrzeszowskiej”, 2008.01.08

Full-X, od lewej: Adam Fulara, Michał Bednarz, Tomasz Fulara, fot. Archiwum prywatne

34. K. Juszczak *Szkola na gitarę Adama Fulary*, „Czas Ostrzeszowski”, 2009.11.11.

35. A. Fulara, *Model improwizacji polifonicznej na tle popularnych metod improwizacji w muzyce rozrywkowej*, „Avant” 2012, nr 2.

36. Ł. Śmiatacz, *Jestem muzykiem kolektywnym*, „Czas Ostrzeszowski”, 2004.09.21.

37. Ł. Śmiatacz, *Jazz to stan ducha*, „Czas Ostrzeszowski”, 2006.08.22.

38. D. Domański, *JaZZlot 2005 w Ostrzeszowie*, „TopGuitar” 2005, nr 6.

39. K. Inglik, *JaZZlot 2008*, „Gitarzysta” 2008, nr 12.